

Rehber Öğretmenlerin Öğrencilerle Görüşmelerde Eleştirel Düşünme Becerisini Kullanmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Doç.Dr. Birsal AYBEK¹

Eğitim Programları ve Öğretim,

Çukurova Üniversitesi,

Adana, Türkiye

Doktora Öğrencisi Serdar KOÇ²

Eğitim Programları ve Öğretim,

Çukurova Üniversitesi,

Adana, Türkiye

Özet

Eleştirel düşünme, tüm bireyler için hayatın içinde kullanılması önerilen önemli bir beceridir. Rehber öğretmenlerin öğrencilerine yönelik problem çözme, mantıksal çıkarımlar yapma, karar verme ve yol gösterme gibi önemli bir görevi varken eleştirel düşünmenin sağlayacağı fayda kaçınılmazdır. Açık, doğru, kesin ve derinlik gibi özellikler ile bilginin standardının belirlenmesinin o bilginin amacı, varsayımı, uygulaması, sonucu ve bilgiye yönelik bakış açısı gibi özelliklerine sahip rehber öğretmenlerin tüm yönleriyle görüşme yaptıkları öğrencilerine yardımcı olmasına olanak sağlayacaktır. Rehber öğretmenlerin okullarda öğrenciler ile yaptıkları görüşmelerde eleştirel düşünmeyi hangi düzeyde kullandıklarına yönelik görüşlerinin incelendiği bu araştırma rehber öğretmenlerin eleştirel düşünmeye ilişkin bakış açılarını ortaya çıkarma açısından da önem arz etmektedir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup çalışma grubunu 10 rehber öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir.

Araştırma sonucunda rehber öğretmenlerin eleştirel düşünmeye yönelik fikirleri analiz edildiğinde eleştirel düşünmenin kavramsal karşılığı olarak geniş bakış açısı, akıl yürütme, derinlemesine düşünme ve mantıksal değerlendirme şeklinde tanımlama yaptıkları ortaya çıkmıştır. Rehber öğretmenlerin eleştirel düşünmenin bir ders olarak alınmasına yönelik görüşleri ele alındığında katılımcıların %60 oranında eleştirel düşünmeyi bir ders olarak programlarda yer almasının gerekli olduğunu ifade etmişlerdir.

4st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

Aynı zamanda araştırmaya katılan bütün öğretmenlerin öğrencilerle görüşme sırasında eleştirel düşünmeyi kullandıkları saptanmıştır. Rehber öğretmenler eleştirel düşünmenin kullanımının önünde engelleyici bazı faktörleri; politik, ekonomik ve kültürel temelli yapısal sorunlar olarak belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Düşünme, Öğretmen, Rehber Öğretmen, Eleştirel Düşünme Dersi

Analysing the School Counsellors' Views on Using Critical Thinking Strategies in Meeting with the Students

Assoc. Prof. Birsal AYBERK

Educational Program and Teaching,

Çukurova University

Adana/Türkiye

Serdar KOÇ, PhD Student

Educational Program and Teaching,

Çukurova University

Adana/Türkiye

Abstract

Critical thinking is an essential skill that is recommended for use in everyday life for all individuals. The benefit of critical thinking is inevitable since school counsellors hold significant tasks for their students such as solving problems, making logical inferences, making decisions and guiding them. With the characteristics of being open, correct, definitive, and deep, determining the standard of knowledge based on the purpose, assumptions, application, outcome, and perspective of knowledge will help guide teachers to have an allaround view of the students they have discussions with. This study was designed in an attempt to examine the counsellors' views on the level of use of critical thinking in their interviews with students at schools. Hence, the study aims to reveal the counsellors' perspectives on their critical thinking skills.

This study employed the qualitative research method and the working group consisted of 10 school counsellors. The data were collected through semi-structured interview technique by means of an interview form. Content analysis was used during data analysis.. Upon analysing the counsellors' views on critical thinking, they defined the conceptual equivalent

4st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

of critical thinking as having a broad perspective, reasoning, deep thinking, and logical evaluation. Considering the school counsellors' views on taking critical thinking as a course, 60% of the participants indicated that it is necessary for critical thinking to be included in the curricula as a course. Besides, the results revealed that all teachers used critical thinking during their conversations with students. The teachers pointed out some inhibiting factors for the use of critical thinking as political, economic, and culturally based structural problems.

Keywords: Critical Thinking, Teacher, School Counsellor, Critical Thinking Course.

Giriş

Bir düşünceyi geliştirmek amacıyla onu değerlendirme ve inceleme sanatı olan eleştirel düşünme, bilgileri değerlendiren, sorgulayıcı bir yaklaşımla durumları ve olayları ele alan, karar verme, yorum yapma ve değerlendirme sürecinde kullanılan düşünme türüdür (Kurnaz, 2011). Eleştirel düşünebilen birey fikirlerinin oluştururken varsayımlar, bilgiler, veriler ve kanıtlar kullanır. Fikirlerini ve iddialarını destekleyen bu öğelerin güncel ve bilimsel teorilere, açıklama gücü yüksek ve doğrulanmış kabullere dayanması önemlidir. Bu nedenle eleştirel düşünme doğruluğundan emin olduğumuz kabullere dayanan bir akıl yürütme sürecidir (Aydın ve Pehlivan, 2019).

İyi bir eleştirel düşünürün; yordama, analiz etme, değerlendirme ve çıkarım yapabilme gibi becerilerin yanında başarılı olduğu iki önemli husus vardır. Bunlar bireyin kendi düşünce güçlerine başvurabilmesi ve bu güçleri daha önceki fikirleri üzerinde geliştirebilmesidir. Bu iki yetenek öz-düzenleme ve açıklama olarak ifade edilmektedir (Facione, 1998).

Geleneksel eğitim uygulamalarının yerini çağdaş uygulamalara bırakması ile birlikte eğitim alanında öğrenciyi merkeze alan bir anlayış oluşmuştur. 21. yüzyılda okullar bireye sadece meslek edinme yolunda eğitim veren bir yapı olmaktan çıkarak bireyin kendi öğrenme davranışlarını yönetmesini sağlayan, ona problem çözme ve iletişim becerileri kazandıran, üreten, sorumluluk alan, yaratıcı düşünen bireyler yetiştiren bir yapı olmayı hedeflemeye başlamıştır. Bu hedefler doğrultusunda 21. yüzyıl becerilerine sahip bireylerin tek tip olmayan, birbirinden farklı kişilik özellikleri, ilgi, yetenek ve değerlere sahip kişiler olduğunun farkına varılmıştır (Orman, 2019).

Alanyazın taraması sonucunda ilkokul sınıf öğretmenleri, üniversite öğrencileri ve akademisyenler üzerinde eleştirel düşünme becerisi üzerine çalışmaların yapıldığı belirlenmiştir. Ancak alanyazın taraması sonrasında rehber öğretmenlerin eleştirel düşünme becerisini kullanmaları ile ilgili çalışmanın bulunmaması araştırmanın planlamasını teşvik etmiştir. Yukarıda belirtilen gereklilikten hareketle bu araştırmanın problem cümlesi şöyle

4st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

ifade edilmiştir: “Rehber öğretmenlerin öğrencilerle görüşmelerde eleştirel düşünme becerisini kullanmasına ilişkin görüşleri nelerdir?”

Belirlenen durum itibariyle bu çalışmada rehber öğretmenlerin öğrencilerle görüşmelerde eleştirel düşünme becerisini kullanmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi çalışmanın esas amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir.

1. Rehber öğretmenlerin eleştirel düşünme hakkındaki görüşleri nelerdir?
2. Rehber öğretmenlerin eleştirel düşünmenin ders olarak verilmesi hakkındaki görüşleri nelerdir?
3. Rehber öğretmenlerin öğrenciler ile yaptıkları görüşmelerde eleştirel düşünmeyi kullanmaya yönelik görüşleri nelerdir?
4. Eleştirel düşünmenin öğretmenler tarafından etkin kullanımına yönelik öneri ve görüşleri nelerdir?

Yöntem

Rehber öğretmenlerin öğrencilerle görüşmelerde eleştirel düşünme becerisini kullanmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesini amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma deseni olarak olgubilim (fenomenoloji) deseni uygulanmıştır. Olgubilim çalışmalarında veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışı vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır. Olgulara ilişkin yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmak için görüşmeler yapılır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2020).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan rehber öğretmenlerin görüşleri incelendiğinden amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yöntemi ile örneklem belirlerken belli ölçütler dikkate alınır, bu ölçütlere göre katılımcılar belirlenir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmanın çalışma grubu Osmaniye ili Kadirli İlçesinde görev yapan 10 rehber öğretmen olarak belirlenmiştir. Çalışma grubunu oluşturan rehber öğretmenlere ait toplanan verilerin demografik özellikleri incelendiğinde araştırmada yer alan kadın rehber öğretmen sayısı çalışma grubunun % 50'si olan 5 kişiden oluşurken erkek rehber öğretmen sayısı yine 5 kişiden oluşmuştur.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Araştırmada araştırmacılar tarafından geliştirilen ve 10 maddeden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu ile toplanan veriler içerik analizi ve betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmeye tabi tutulmuştur. Verilerin çözümüne geçilmeden önce, toplanan verilerin belirlenen sınırlar içinde olup olmadığı, hatalar barındırıp barındırmadığı kontrol edilerek, analize bu kontrolden sonra geçilmiştir. Analiz sonucu elde edilen bulgular araştırma amaçları doğrultusunda ayrı ayrı sunulmuştur.

Bulgular

Aşağıda araştırmanın alt amaçları doğrultusunda bulgulara yer verilmiştir.

1.Rehber Öğretmenlerin Eleştirel Düşünme Kavramına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Rehber öğretmenlerin eleştirel düşünme kavramına yönelik görüşlerine ilişkin verilerin analizi sonucunda bazı rehber öğretmenlerin “geniş bakış açısı”, “akıl yürütme” , “derinlemesine düşünme” ve “mantıksal değerlendirme” gibi ifadeler kullanarak görüş belirttikleri görülmüştür. Buna göre; Tablo-1’de de görüldüğü gibi 3 rehber öğretmen eleştirel düşünmeyi geniş bakış açısıyla açıklarken, 3 rehber öğretmen eleştirel düşünmeyi akıl yürütme olarak gördüğünü belirtmiştir. Yine 2 rehber öğretmen derinlemesine düşünme üzerine görüş belirtirken 2 rehber öğretmen de mantıksal değerlendirme temelinde açıklama yapmışlardır.

Tablo 1. Rehber Öğretmenlerin Eleştirel Düşünme Kavramına İlişkin Bulgular

Kategori	Frekans	Yüzde (%)
Geniş Bakış Açısı	3	30
Akl Yürütme	3	30
Derinlemesine Düşünme	2	20
Mantıksal Değerlendirme	2	20

Rehber öğretmenlerin eleştirel düşünme kavramına yönelik görüşlerin analizi sonucunda dört kategori belirlenmiştir. Rehber öğretmenler kavramı tanımlarken geniş bakış açısı, akıl yürütme, derinlemesine düşünme ve mantıksal değerlendirme olarak belirlenen temaları oluşturacak açıklamalar yapmıştır.

Geniş bakış açısı teması altında görüş belirten rehber öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde “Sorgulayıcı ve farklı yönlerden düşünmeyi ifade eden düşünme biçimidir.” (Ö-3) şeklinde

4st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

görüŖ belirtirken diğer bir rehber öğretmen “...olaylara farklı bakıŖ açıları ile bakabilmeye tek yönden değil tüm yönleriyle bakabilmek ve görebilmektir.”(Ö-9) Ŗeklinde görüŖünü dile getirmiŖtir.

Akıl yürütme teması kapsamında eleŖtirel düşünme kavramına yönelik görüŖlerine yer verilen öğretmenlerin düşünceleri aŖađıda alıntılar ile ele alınmıŖtır:

“EleŖtirel düşünme akıl yürütme gibi zihinsel süreçlerden oluŖan bir düşünme biçimidir.” (Ö-5)

“Akıl yürütme, analiz etme, değerlendirme gibi zihinsel süreçlerden oluŖan düşünme biçimidir.” (Ö-7)

Rehber öğretmenlerin eleŖtirel düşünme kavramına iliŖkin görüŖlerden derinlemesine düşünme temasında yer alan örnek alıntıda “bana göre eleŖtirel düşünme; derinlemesine bir düşünme biçimidir. Öznel öğelerin olmadığı akli kullanarak farklı bakıŖ açılarından meseleyi görebilmektir.”(Ö-10) Ŗeklinde ifade edilmiŖtir.

Mantıksal değerlendirme temasında ifade edilen rehber öğretmen görüŖü “Bireyin kendisinin ve baŖkalarının düşüncelerini veya olguları zihinsel süzgeçler kullanarak değerlendirmesi, sorgulaması, sonuçların olumlu - olumsuz yanlarını inceleyerek analiz etmesidir.”(Ö-8) olarak görüŖmeler neticesinde içerik analizine yansımıŖtır.

2. Rehber Öğretmenlerin Lisans Ya da Lisansüstü Eğitimi Sırasında EleŖtirel Düşünme Dersini Alma ve EleŖtirel Düşünme Dersinin Gerekli Olup Olmadığına Yönelik GörüŖlerine İliŖkin Bulgular

Rehber öğretmenler ile yapılan görüŖmeler sonucunda eleŖtirel düşünmenin lisans eğitimi sırasında rehber öğretmenler tarafından ders olarak alınma durumunun araŖtırılmasının yanında rehber öğretmenlerin eleŖtirel düşünmenin lisans eğitimi veya master/doktora eğitimi sürecine konulması hakkındaki düşünceleri analiz edilmiŖtir. Bu bağlamda 9 rehber öğretmenin lisans eğitimi sırasında eleŖtirel düşünme dersini almadığı ve 1 rehber öğretmenin lisans eğitimi sırasında eleŖtirel düşünme içerikli ders aldığı sonucuna ulaŖılmıŖtır.

4st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

Eleştirel düşünme dersi almayan 9 rehber öğretmene sorulan eleştirel düşünmenin lisans veya master/doktora eğitimi sürecine dahil edilmesine yönelik düşünceleri incelendiğinde 6 rehber öğretmenin eleştirel düşünmeyi ders olarak lisans veya master/doktora eğitimine konulmasına gerek gördüklerini ifade etmişlerdir. 1 rehber öğretmen eleştirel düşünme dersinin lisans veya master/doktora eğitimi sürecine dahil edilmesini gerekli görmezken 2 rehber öğretmen ise bölüm içindeki dersler şeklinde verilmesinin uygun olacağı yönünde görüş belirtmiştir.

Tablo 2. Rehber Öğretmenlerin Eleştirel Düşünme Dersinin Gerekli Olup Olmadığına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Kategori	Alt Kategori	Frekans	Yüzde (%)
Eleştirel Düşünme Dersi Almadı	Gerekli Görüyor	6	60
	Gerekli Görmüyor	1	10
	Bölüm İçi Ders	2	20
Eleştirel Düşünme Dersi Aldı	Gerekli Görüyor	1	10

Rehber öğretmenlerin eleştirel düşünme dersinin gerekli olup olmadığına yönelik görüşlerine ilişkin bulguları yukarıda Tablo-2’de “eleştirel düşünme dersini almadı” ve “eleştirel dersini aldı” şeklinde 2 kategoriye ayrılmıştır. Eleştirel düşünme dersini almadı kategorisinin rehber öğretmenlerin eleştirel düşünmenin ders olarak lisans veya master/doktora eğitimi sürecine dahil edilmesine yönelik görüşler kapsamında “gerekli görüyor”, “gerekli görmüyor” ve “dersi içi bölüm” şeklinde alt kategorilere ayrılmıştır. Eleştirel düşünme dersi aldı kategorisinde “gerekli görüyor” alt kategorisine yer verilmiştir.

Rehber öğretmenlerin eleştirel düşünme dersinin lisans veya master/doktora eğitimi sürecine dahil edilmesine yönelik görüşlerinin analiz edildiği Tablo-2’de de görüldüğü gibi daha önce eleştirel düşünme dersini almayan rehber öğretmenlerden 6’sı eleştirel düşünme dersinin lisans veya master/doktora eğitimi sürecine dahil edilmesinin gerekli olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu görüşler doğrultusunda rehber öğretmen görüşlerine ait örnek alıntılar aşağıda ele alınmıştır.

“Lisans düzeyinde ders olarak eleştirel düşünme dersi almadım. Lisans düzeyinde bir ders olarak konulması gereken bir ders olabilir.”(Ö-4)

4st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

“Hayır almadım. Günümüzde eleştirel düşünmenin ders olarak anlatılmasının çok önemli olduğunu, gerekli olduğunu düşünüyorum. Bu sayede lise, ortaokul ve ilkokul kademesindeki öğrencilerin de eleştirel düşünme yöntemlerini kullanabileceğine inanıyorum.”(Ö-7)

“Hayır eleştirel düşünme dersi almadım. Eleştirel düşünmenin bir ders olarak Lisans ve Master/Doktora programlarına konulmasının çok faydalı olacağını düşünmekteyim. Eleştirel düşünmeyi gerek hayatımızda kullanma gerekse mesleğimiz gereği karşı taraftan bu düşünme yöntemini kullanmasını isterken daha profesyonel şekilde uygulamaya geçirebilmemiz açısından bu dersin özellikle lisans programlarına eklenmesinin yararının olacağını düşünüyorum.”(Ö-8)

“Almadım ama kesinlikle sadece yüksek lisans ve sonrasında değil lisede bile bu eğitimlerin aktif bir şekilde verilmesini isterim.”(Ö-9)

Eleştirel düşünme dersi almayan kategorisinde bulunan alt kategorilerden eleştirel düşünmenin lisans veya master/doktora eğitimi sürecine dahil edilmesini “gerekli görmüyor” alt başlığına yönelik olarak yapılan analize yönelik örnek alıntı “Hayır, almadım. Ders olarak okutulmasının uygun olmadığını düşünüyorum.”(Ö-2) şeklinde olmuştur.

3.Rehber Öğretmenlerin Öğrencileri İle Yaptıkları Görüşmelerde Eleştirel Düşünmeyi Kullanmasına İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Rehber öğretmenlerin öğrencileri ile yaptıkları bireysel görüşmelerde eleştirel düşünmeyi kullanmasına yönelik görüşler irdelendiğinde araştırmaya katılan bütün öğretmenlerin eleştirel düşünmeyi belirli şekillerde kullandıkları ortaya çıkmıştır.

Tablo 3. Rehber Öğretmenlerin Eleştirel Düşünmeyi kullanmasına İlişkin Bulgular

Kategori	Alt Kategori	Frekans	Yüzde (%)
Eleştirel Düşünmeyi Kullanım Durumu	Evet	10	100
	Hayır	-	-

Rehber öğretmenlerin öğrencileri ile yaptıkları bireysel görüşmelerde eleştirel düşünmeyi kullanmasına yönelik görüşlere ait örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

“Objektif olmam gereken konu ve durumlarda, daha akılcı ve problem çözümüne yardımcı olması açısından sistematik olarak kullanıyorum.”(Ö-3)

4st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

“Evet kullanıyorum. Öğrenciler ile yaptığım görüşmelerimde eleştirel düşünme yöntemini kullanarak onlara mantık çerçevesinde düşüncelerini yargılama ve sorgulama imkanı sunduğumu düşünüyorum.” (Ö-5)

“Karar verme becerileri eksik olan öğrencilerimizle daha çok olayların olumlu ve olumsuz yönlerini tartıp analiz etmeleri ve değerlendirmeleri için kullanıyorum.” (Ö-8)

“Eleştirel düşünme tekniklerinden olan Mantıksal düşünme, Deneysel (ampirik) düşünme, Yarararcı (pragmatik) düşünme, Yansıtımlı (reflektif) düşünme, Gerçekçi (realist) düşünme, İstatistiksel düşünme tekniklerini kullanmaktayız.” (Ö-9)

“Hayatımın her alanında kullandığım gibi öğrenci ve diğer kişilerle yaptığım görüşmelerde kullanmaya çalışıyorum.” (Ö-10)

4. Eleştirel Düşünmenin Öğretmenler Tarafından Etkin Kullanımına Yönelik Öneri Ve Görüşleri İle İlgili Bulgular

Eleştirel düşünmenin öğretmenler tarafında etkin bir şekilde kullanılmasına yönelik rehber öğretmenlerin öneri ve görüşleri incelendiğinde hizmetiçi eğitim veya kurs yoluyla eleştirel düşünmenin eğitimcilerle kavratılması önerilmiştir. Bu anlamda araştırmaya katılan rehber öğretmenler ait örnek alıntılara aşağıda verilmiştir.

“Hizmet içi eğitim veya kurslarla öğretmenler bu konuda geliştirilip, rehberlik derslerinde veya müsait derslerde öğrenciye kademesine göre bilgiler aktarılıp, problem çözme veya karar alma durumlarında yardımcı olabilir.” (Ö-1)

“Öğretmenlerin ben de dahil, sık sık eğitimlere alınması kendimizi geliştirmemiz ve öğrendiklerimizi uygulamamız açısından gereklidir diye düşünüyorum. Eleştirel düşünmenin de öğretmenler tarafından etkin kullanımı için, ilk önce öğretmenlerin bu düşünme biçimini içselleştirmesi gerekir.” (Ö-3)

“Öğretmenlerin birçoğu eleştirel düşünme ile ilgili eğitim veya seminer almamıştır. Bu konuda bir hizmet içi eğiti faaliyeti planlanabilir.” (Ö-4)

Eleştirel düşünmenin öğretmenler tarafında etkin bir şekilde kullanılmasına yönelik rehber öğretmenlerin analiz edilen diğer öneri ve görüşleri arasında ders sırasında kullanma düşüncesi ön plana çıkmıştır. Örneğin bir katılımcı rehber öğretmen *“Ders işleme veya sınıf rehberlik anlarında, ele alınan konuyu hangi çerçevede ele alabilecekleri, yönteminin açıklanması, hayata geçirildiğinde bireye katkısı örneklendirilebilir.” (Ö-2)* şeklinde dile getirmiştir.

SONUÇ

Rehber öğretmenlerin öğrencileri ile yaptıkları görüşmelerde eleştirel düşünme becerisini kullanmasına yönelik yapılan bu araştırma sonucunda rehber öğretmenlerin süreçte eleştirel düşünmeden yararlandıkları ortaya çıkmıştır. Ancak, rehber öğretmenlerin eleştirel düşünmeden yararlanmasının yanı sıra, öğretmenlerin görüşleri arasında bulunan hizmetiçi eğitim ve kurs programları yoluyla eleştirel düşünme eğitimi almaya yönelik istek ve arzuları, hali hazırda eleştirel düşünmenin tam manasıyla görüşme süreçlerine dahil edilmediği sonucunu göstermektedir. Nitekim Önal ve Erişen (2019) öğretmen adayları ile yaptıkları çalışmada öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinde eleştirel düşünme becerisi ve bu becerinin nasıl öğretileceği ile ilgili planlı ve etkili bir eğitim verilmemesinin, öğrencilerde eleştirel düşünmeyi geliştiren yöntem ve tekniklerin öğretmenler tarafından uygulanamamasını eğitim sistemimizdeki engellerden biri olarak ifade etmişlerdir. Diğer bir araştırmacı Şentürk'ün (2009) yaptığı çalışmada da araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun eleştirel düşünme becerilerini kazandırmaya yönelik hizmet içi eğitim almadıkları tespit edilmiştir. Yine Kanbay, Işık, Aslan ve Özdemir (2012), eğitimcilere eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik eğitim programlarının düzenlenmesine yönelik öneride bulunarak bu konudaki ihtiyacı vurgulamışlardır.

Bu çalışmada, Rehber öğretmenlerin eleştirel düşünmeye yönelik fikirlerinin genel olarak olumlu olduğu, eleştirel düşünmeden yararlanmak istedikleri ve bunu öğrencilerine de aşılacak istediklerini vurgulayan bulgulara ulaşılmıştır. Bunun yanında eleştirel düşünmenin süreçte olması gerektiği gibi kullanılamayacağını düşünen rehber öğretmen görüşleri de bulgulara yansımıştır. Bu durumun temelinde kültürel, dinsel ve politik yaklaşımın etkili olacağı görüşü ön plana çıkmıştır. Nitekim, Polat ve Kontaş (2018), bireyin yaşamış olduğu yakın çevresinde, bireyi eleştirel düşünmeye sevk edecek ve bu yöndeki istek ve eğilimlerini artıracak etkinliklere ve olanaklara fırsat verilmemesinin eleştirel düşünme eğiliminin önünde bir engel olarak görüldüğünü vurgulamıştır.

Aybek'in (2006), eleştirel düşünme öğretiminin bir ders bazında ya da bütün ders programlarının içerisine yayılarak yapılmasının gerektiğine yönelik ifadesi, rehber öğretmenlerin eleştirel düşünme dersinin gerekliliğine yönelik görüşlerini destekleyici niteliktedir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerden 7 rehber öğretmen eleştirel düşünmenin bir ders olarak öğretim programlarında yer alması görüşünü savunurken 3 rehber öğretmen eleştirel düşünmeyi bir dersin bölümü veya herhangi bir ders içeriğinde yer almasının gerekli olmadığını belirtmişlerdir.

4st International Congress of Social Science, Innovation & Educational Technologies

Sonuç olarak yapılan çalışmada rehber öğretmenlerin eleştirel düşünmeye yönelik olumlu düşüncelerinin olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda araştırma sonucuna bağlı olarak eleştirel düşünme dersi adı altında lisans düzeyinde bir zorunlu ders programlara konulabilir. Aynı zamanda üniversitelerde eleştirel düşünme alanında çalışan akademisyenler tarafından hizmetiçi veya kurs programı faaliyetleri ile rehber öğretmenlerin kişisel gelişimine katkı sağlayacak uygulamalı eleştirel düşünme etkinlikleri planlanabilir.

Kaynakça

- Aybek, B. (2006). *Konu ve beceri temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ve düzeyine etkisi*. Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Aydın, A. ve Pehlivan, B.M. (2019). *Eleştirel düşünme, sosyal bilimler ve iletişim perspektifi*. Der Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Facione, P. A., Facione, N. C., & Giancarlo, C.A.F. (1998). *The California critical thinking dispositions inventory*. Academic Pres.
- Kanbay, Y., Işık, E., Aslan, Ö. ve Özdemir, H. (2012). *Akademik personelde eleştirel düşünme eğiliminin incelenmesi*. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi , 1 (3) , 189-201 .
- Kurnaz, A. (2011). *Eleştirel düşünme öğretimi etkinlikleri*. Eğitim Kitapevi
- Orman, B. (2019). *Türkiye’de rehabilitasyon psikolojik danışmanlığı alanında çalışan psikolojik danışmanların uygulamalara ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Önal, İ. ve Erişen, Y. (2019). *Öğretmen yetiştirme programlarında eleştirel düşünme becerilerinin kazandırılması ihtiyacı*. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi , 2 (1).
- Polat, M., ve Kontaş, H. (2018). *Sınıf öğretmenlerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi*. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi , 17 (65) , 142-159 .

Şentürk, M. (2009). *İlköğretim programının eleştirel düşünmeyi geliştirmesine ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Elazığ.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.